

Vlaanderen
is landbouw & visserij

DE VLAAMSE AGROHANDEL IN 2018

2019

DEPARTEMENT
LANDBOUW & VISSERIJ

WWW.VLAANDEREN.BE/LANDBOUW

DE VLAAMSE

AGROHANDEL IN 2018

Auteurs:

Tom Van Bogaert, Jonathan Platteau

INHOUD

Samenvatting.....	5
1 Situering en scope agrohandelsrapport.....	6
2 Vlaamse agrohandel in de kijker: overzicht.....	7
3 Focus op productgroepen.....	12
3.1 Akkerbouwproducten	12
3.2 Dierlijke producten	14
3.3 Tuinbouwproducten	15
3.4 Agro-industriële producten	17
3.5 Overige producten (dranken, veevoeder, vis, enz.)	18
4 Focus op agrarische producten.....	20
4.1 Aardappelen	20
4.2 Granen	20
4.3 Groenten	20
4.4 Fruit	21
4.5 Sierteelt	21
4.6 Vleesvee	21
4.7 Zuivel	22
4.8 Varkens	22
4.9 Plumvee	22
4.10 Vis en zeevruchten	23
5 Focus op Verenigd Koninkrijk.....	24
6 Aandeel van Vlaanderen in België en EU.....	26
Figuren.....	28
Tabellen.....	28

SAMENVATTING

Vlaanderen is een netto-exporteur van agrarische producten. De invoer bedraagt in 2018 32,0 miljard euro en de uitvoer 38,4 miljard euro. Het handelssaldo ligt daarmee op 6,4 miljard euro. In vergelijking met 2017 is de uitvoer met 1% gestegen en het overschot met 5%.

Ons belangrijkste exportproduct binnen de agrohandel is vers vlees, dat zowel de hoogste uitvoerwaarde als het hoogste handelssaldo noteert. Zuivelproducten staan op hetzelfde peil qua uitvoer, maar het overschot is veel beperkter. Cacaoproducten vervolledigen het podium. Meststoffen, landbouwmaterieel en bestrijdingsmiddelen staan als agro-industriële producten in de top tien van exportproducten. Aardappelbereidingen, bier, banketbakkerswerk en diepvriesgroenten scoren erg hoog bij het handelssaldo.

Zuivelproducten en vers fruit, voornamelijk zuidvruchten zoals bananen, ananassen en kiwi's, laten de hoogste invoerwaarde optekenen. Een aanzienlijk handelstekort is er bij kool- en raapzaad, oliën, vis, wijn, koffie en tarwe.

81% van de export van agrarische producten gaat naar de andere EU-landen. In een nek-aan-race klopt Frankrijk Nederland als voornaamste afzetmarkt. Onze zuiderburen zijn goed voor 7,4 miljard euro, onze noorderburen voor 7,3 miljard euro. Duitsland en het Verenigd Koninkrijk prijken op de derde en vierde plaats. De twee grootste niet-Europese klanten zijn de Verenigde Staten en China, afnemers van respectievelijk bier en vlas.

Nederland exporteert naar Vlaanderen voor bijna 9 miljard euro aan agrohandelsproducten en is daarmee veruit onze belangrijkste leverancier. Daarna volgen Frankrijk en Duitsland. 28% van de geïmporteerde producten komt van buiten de EU. De voornaamste specialiteiten die wij uit Brazilië, de Verenigde Staten en Ivoorkust importeren, zijn respectievelijk fruitsappen, landbouwmaterieel en cacao.

Vlaanderen boekt het grootste agrohandelsoverschot met Duitsland, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk en Luxemburg. Met Nederland en Brazilië is er daarentegen een stevig handelstekort.

Het Vlaamse aandeel in de totale Belgische in- en uitvoer van agrarische producten bedraagt respectievelijk 84% en 85%. Ten opzichte van de vorige jaren is het aandeel nagenoeg hetzelfde gebleven.

Vlaanderen is ook een vooraanstaande speler in de Europese agrohandel. Het aandeel van Vlaanderen in de Europese in- en uitvoer van agrarische producten bedraagt respectievelijk 6% en 7%. Vlaanderen is in de EU de zesde grootste uitvoerder van agrarische producten en moet enkel Nederland, Duitsland, Frankrijk, Spanje en Italië voor zich dulden. Enkel Nederland, Spanje en Polen hebben een groter agrohandelsoverschot.

Het Verenigd Koninkrijk is een belangrijke afzetmarkt voor onder meer water en limonade, zuivel, cacao-producten, fruitsappen, landbouwmaterieel en aardappelbereidingen. Het blijft afwachten wat de gevolgen zijn van de brexit, die zou moeten ingaan op 31 oktober 2019.

Het jaarlijkse agrohandelsrapport blikt terug op onze buitenlandse handel van agrarische producten op basis van gegevens van de Nationale Bank van België (NBB) en de Comext-databank van Eurostat. In tegenstelling tot vorige jaren ligt de focus op de Vlaamse agrohandelscijfers en niet de Belgische. De cijfers zijn een weergave van de rechtstreekse in- en uitvoerbewegingen van goederen tussen twee landen. Van ingevoerde producten is het aandeel dat doorgevoerd wordt naar andere landen niet bekend. Zo importeert Vlaanderen niet alleen bananen uit Latijns-Amerika, maar het exporteert er ook naar de rest van Europa. De havens van Antwerpen en Zeebrugge spelen een belangrijke rol bij de doorvoer. De handel tussen de gewesten binnen België is niet meegenomen. Bij de evolutie van de handelscijfers moet je ook rekening houden met de inflatie en de evolutie van de consumptieprijsen.

1 SITUERING EN SCOPE AGROHANDELSRAPPORT

Naar jaarlijkse gewoonte blikken we in dit rapport terug naar de prestaties van onze buitenlandse handel van agrarische producten in het voorbije jaar op basis van gegevens van de Nationale Bank van België (NBB) en de Comext-databank van Eurostat.

In tegenstelling tot vorige jaren ligt de focus op de Vlaamse agrohandelscijfers en niet de Belgische. Op Vlaams niveau zijn cijfers beschikbaar van 2016 tot 2018.

De cijfers zijn een weergave van de rechtstreekse in- en uitvoerbewegingen van goederen tussen twee landen. Doorvoer van producten zit eveneens in de cijfers. België is een belangrijk transitland met de havens van Antwerpen en Zeebrugge. Van ingevoerde producten is het aandeel dat verder geëxporteerd wordt naar andere landen niet bekend. De handel tussen de gewesten binnen België is evenmin meegenomen.

De agrohandel is ingedeeld in vijf productgroepen:

- akkerbouwproducten
- dierlijke producten
- tuinbouwproducten
- agro-industriële producten (bestrijdingsmiddelen, landbouwmaterieel en meststoffen)
- overige producten (vis, schaal- en weekdieren, dranken, oliën en vetten, veevoeders).

Dit rapport bestrijkt dus een brede waaier aan producten, van eetbare producten die een directe link hebben met landbouw en visserij, zoals groenten, fruit, melk, vlees en vis, tot bewerkte voeding en dranken van de voedingsindustrie, zoals koekjes en chocolade (allebei akkerbouwproducten) en bier (ander product). Ook niet-voeding is goed vertegenwoordigd.

We plaatsen de cijfers ook in een Belgisch en Europees kader.

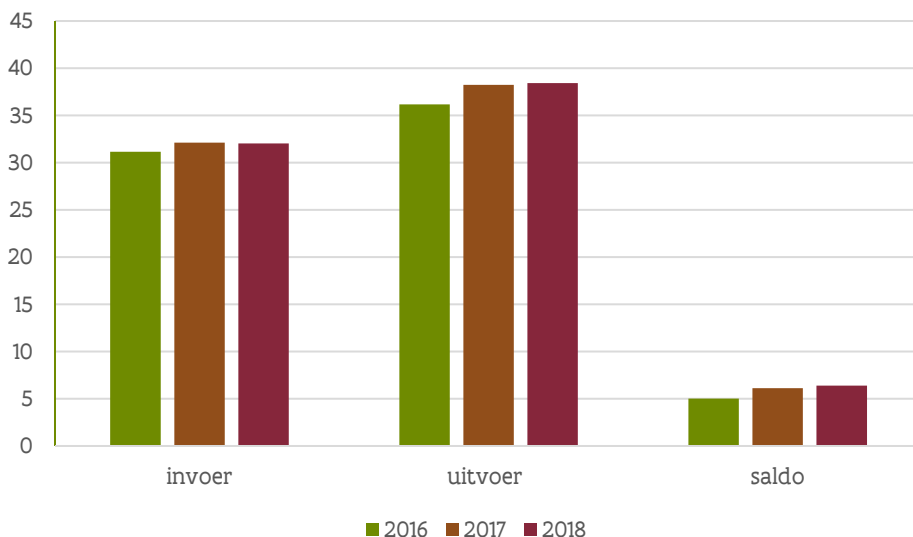
We kiezen in het rapport consequent voor de handelscijfers in waarde (euro) en niet in hoeveelheid (ton). Bij de evolutie van de handelscijfers moet je ook rekening houden met de inflatie en de evolutie van de consumptieprijzen. Voor meer informatie daarover verwijzen we naar de [macro-economische statistieken van de Nationale Bank van België](#).

////////////////////////////////////

2 VLAAMSE AGROHANDEL IN DE KIJKER: OVERZICHT

De totale Vlaamse uitvoerwaarde van agrarische producten bedraagt in 2018 38,4 miljard euro en de invoerwaarde 32,0 miljard euro. Het handelsoverschot ligt daarmee op 6,4 miljard euro. In vergelijking met de voorgaande jaren is er een stijgende tendens waar te nemen. In vergelijking met 2017 is de uitvoer met 1% gestegen en het overschot met 5%. In twee jaar tijd groeide de uitvoer met 6% en het handelssaldo zelfs met 28%.

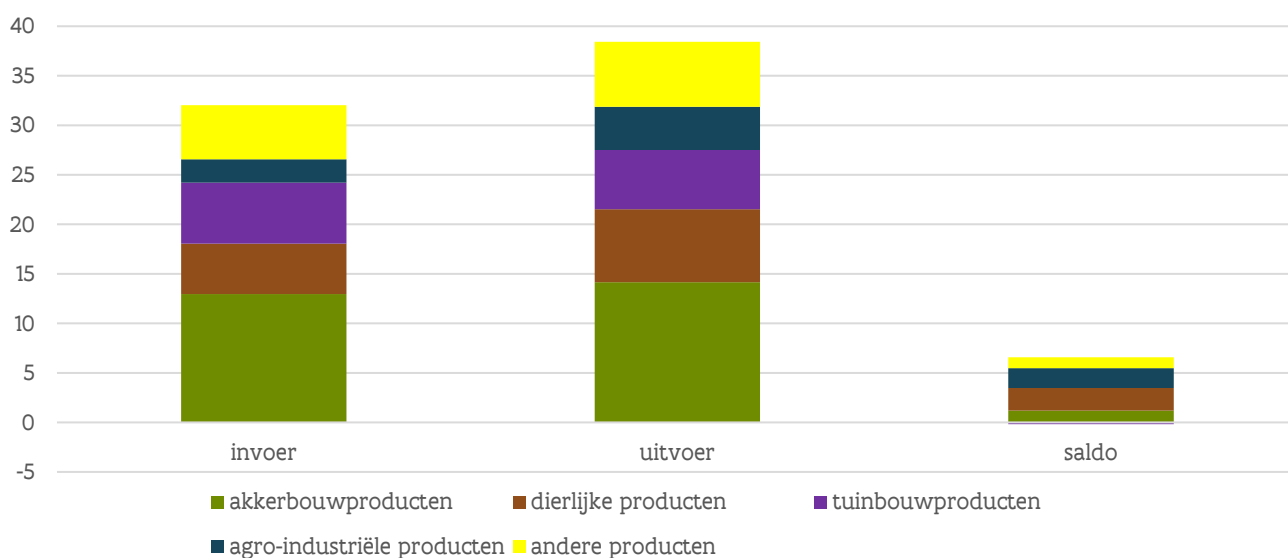
Figuur 1: agrarische invoer, uitvoer en handelssaldo, in miljard euro, Vlaanderen, 2016-2018

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

De belangrijkste productgroep voor de agrohandel zijn met voorsprong de akkerbouwproducten. De uitvoer is goed voor 14,2 miljard euro, de invoer op 13,0 miljard euro. Bij de uitvoer staan de dierlijke (7,4 miljard euro) en de andere producten (6,6 miljard euro) op de plaatsen twee en drie, bij de invoer zijn dat de tuinbouw (6,2 miljard euro) en de andere producten (5,5 miljard euro).

Figuur 2: agrarische invoer, uitvoer en handelssaldo opgesplitst per productgroep, in miljard euro, Vlaanderen, 2018

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

Vooraf de dierlijke producten (met een positief saldo van 2,3 miljard euro) en de agro-industriële producten (+2.0 miljard euro) dragen bij tot het Vlaamse handelsoverschot. Ook de akkerbouwproducten (+1,2 miljard euro) en de andere producten (+1,1 miljard euro) noteren een handelsoverschot. Enkel bij tuinbouwproducten is er een handelstekort van -178 miljoen euro, vooral door de import van exotische vruchten (bananen, ananas, kiwi enz.) en fruitsappen. Het betreft dus hoofdzakelijk producten die België zelf niet kan produceren.

Ons belangrijkste exportproduct binnen de totale agrohandel is vers vlees, dat zowel de hoogste uitvoerwaarde als het hoogste handelssaldo noteert. Zuivelproducten staan op hetzelfde peil qua uitvoer, maar het overschot is veel beperkter. Cacaoproducten vervolledigen het podium. De agro-industriële producten staan ook in de top tien van exportproducten. Aardappelbereidingen, bier, banketbakkerswerk en diepvriesgroenten scoren erg hoog bij het handelssaldo.

Tabel 1: uitvoerwaarde en handelssaldo van twaalf belangrijkste agrarische exportproducten, in euro, Vlaanderen, 2018

product	uitvoerwaarde	saldo
vers vlees	2 814 060 780	1 854 072 484
zuivelproducten	2 784 620 514	272 776 150
cacaoproducten	2 554 241 191	1 109 008 699
vers fruit	1 804 440 117	-513 641 055
meststoffen	1 642 999 327	747 586 371
banketbakkerswerk	1 628 311 891	929 512 518
landbouwmaterieel	1 458 454 170	628 261 240
veevoeders	1 384 112 290	454 964 524
aardappelbereidingen	1 377 768 617	1 202 442 599
bestrijdingsmiddelen	1 256 728 084	622 720 112
diepvriesgroenten	1 176 754 449	821 772 154
bier	1 128 599 999	990 292 826

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

Zuivelproducten en vers fruit (voornamelijk zuidvruchten) laten de hoogste invoerwaarde optekenen. Een aanzienlijk handelstekort is er bij kool- en raapzaad, oliën en vis. Hetzelfde geldt voor wijn, koffie en tarwe.

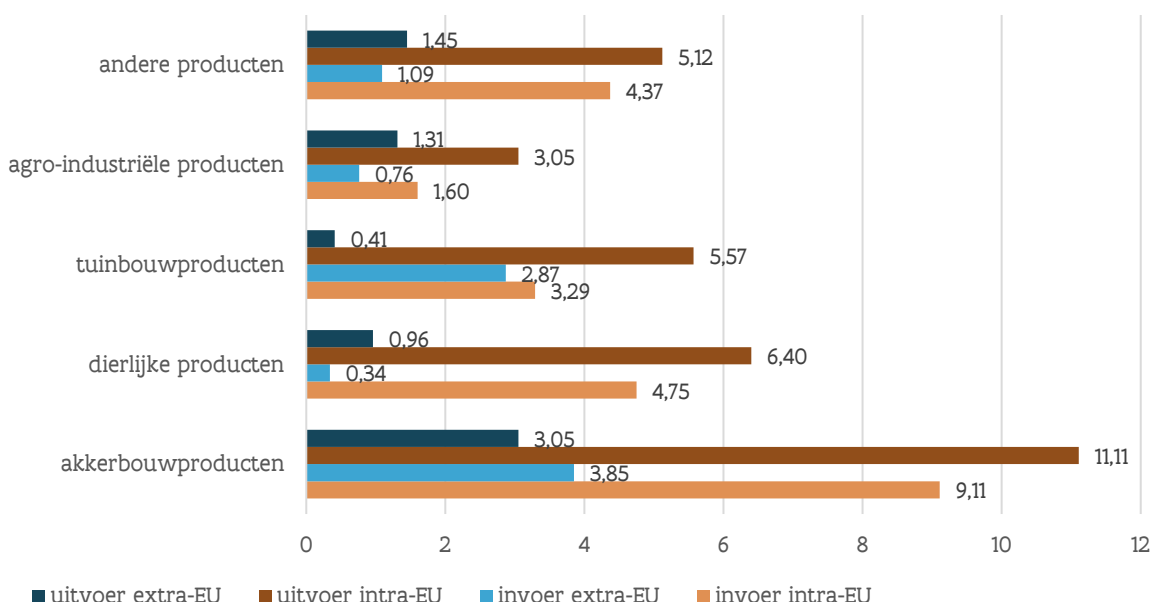
Tabel 2: invoerwaarde en handelssaldo van de twaalf belangrijkste agrarische importproducten, in euro, Vlaanderen, 2018

product	invoerwaarde	saldo
zuivelproducten	2 511 844 364	272 776 150
vers fruit	2 318 081 172	-513 641 055
cacaoproducten	1 445 232 492	1 109 008 699
oliën	1 207 678 153	-514 333 704
tabak	1 037 982 561	-113 210 024
vers vlees	959 988 296	1 854 072 484
veevoeders	929 147 766	454 964 524
kool- en raapzaad	898 519 667	-648 345 689
meststoffen	895 412 956	747 586 371
water en limonade	859 660 169	-74 677 436
landbouwmaterieel	830 192 930	628 261 240
vis	807 086 377	-411 683 799

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

Het spreekt voor zich dat de handel binnen de EU belangrijker is dan de handel met derde landen. Vlaanderen ligt in Europa immers zeer centraal in een regio met zeer belangrijke afnemers en leveranciers. 81% van de export van agrarische producten gaat naar de andere EU-landen. Van alle ingevoerde agrarische producten is 72% afkomstig uit de EU. Het handelsoverschot met de EU is met 8,1 miljard bijzonder groot. Met de landen buiten de EU is er een totaal agrohandelstekort van 1,7 miljard euro.

Figuur 3: in- en uitvoerwaarde van de vijf producthoofdcategorieën, in miljard euro, Vlaanderen, 2018

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

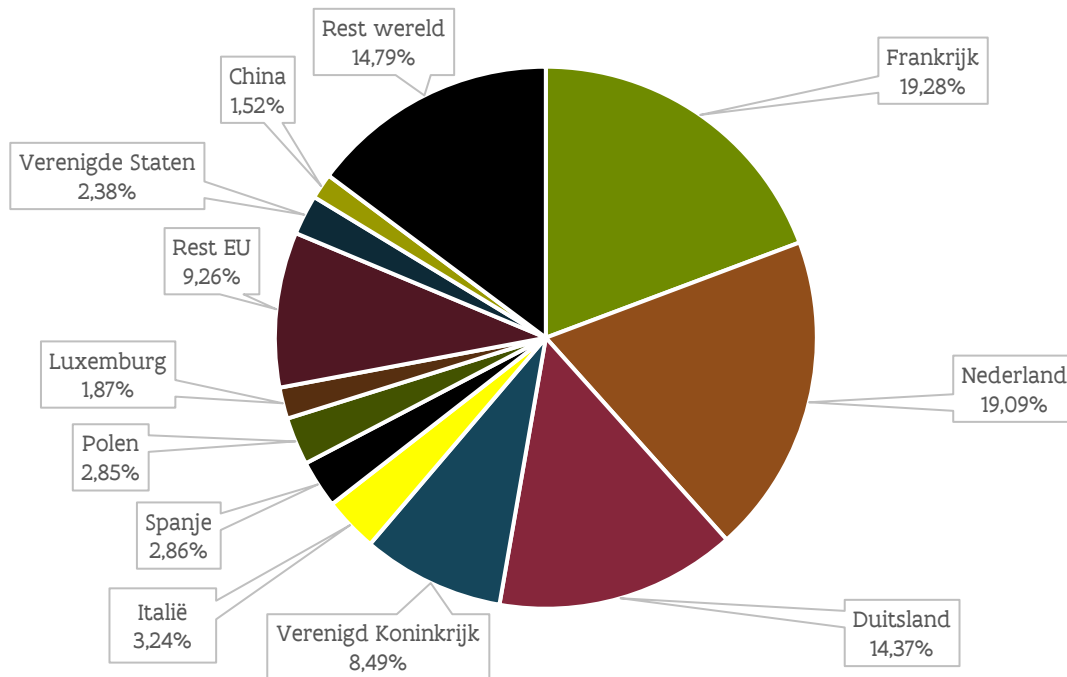
In een nek-aan-race klopt Frankrijk Nederland als belangrijkste afzetmarkt voor Vlaamse agrarische producten. Onze zuiderburen zijn goed voor 7,4 miljard euro, onze noorderburen voor 7,3 miljard euro.

////////////////////////////////////

Frankrijk neemt meer vers vlees, cacao-producten, banketbakkerswerk, aardappelbereidingen, bier en meststoffen af dan Nederland. Duitsland (5,5 miljard euro) en het Verenigd Koninkrijk (3,3 miljard euro) prijken op de derde en vierde plaats, wat wijst op het belang van de buurlanden voor de agrohandel.

In de top 10 staan nog vier EU-lidstaten: Italië (1,2 miljard euro), Spanje (1,1 miljard euro), Polen (1,1 miljard euro) en Luxemburg (719 miljoen euro). De twee eerste niet-Europese landen zijn de Verenigde Staten (915 miljoen euro) en China (585 miljoen euro). Onze grootste exportproducten voor deze twee landen zijn respectievelijk bier en vlas.

Figuur 4: belangrijkste afzetmarkten voor agrarische producten, in %, Vlaanderen, 2018

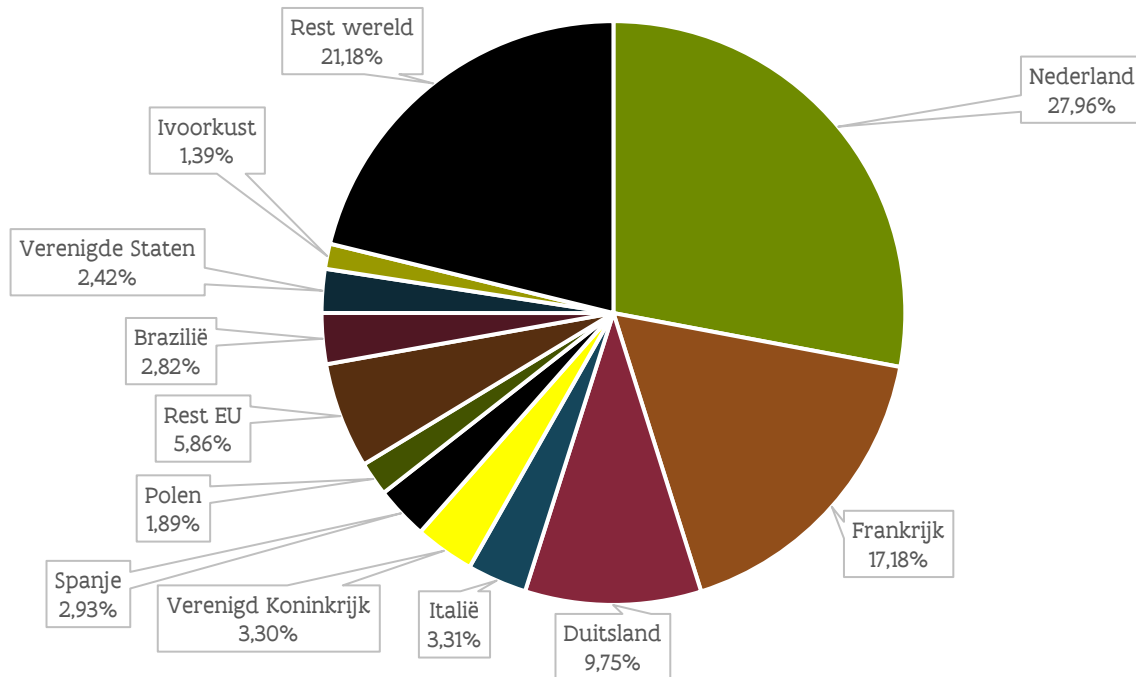
Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

Nederland exporteert naar Vlaanderen voor bijna 9 miljard euro aan agrohandelsproducten en is daarmee veruit onze belangrijkste leverancier. Zuivelproducten zijn de voornaamste productgroep, gevolgd door oliën, cacao-producten en veevoeders. Frankrijk (5,5 miljard euro) en Duitsland (3,1 miljard euro) staan op de tweede en derde plaats. Uit Frankrijk importeert Vlaanderen vooral granen in korrel (tarwe, gerst en mais), zuivelproducten en dranken (water en wijn) en uit Duitsland vooral zuivel- en cacao-producten.

Binnen de EU gelden Italië (1,1 miljard euro), het Verenigd Koninkrijk (1,1 miljard euro), Spanje (939 miljoen euro) en Polen (605 miljoen euro) ook als bevoorrechte leveranciers. In de top tien staan drie niet-Europese landen: Brazilië (902 miljoen euro), de Verenigde Staten (777 miljoen euro) en Ivoorkust (446 miljoen euro). Hun grootste specialiteiten zijn respectievelijk fruitsappen, landbouwmaterieel en cacao.

Figuur 5: belangrijkste leveranciers van agrarische producten, in %, Vlaanderen, 2018

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

Vlaanderen boekt het grootste handelsoverschot met Duitsland (+2,4 miljard euro), gevolgd door het Verenigd Koninkrijk (+2,2 miljard euro) en Frankrijk (+1,9 miljard euro). Met Nederland (-1,6 miljard euro) en Brazilië (-691 miljoen euro) is er daarentegen een stevig handelstekort.

Tabel 3: top tien van landen met grootste handelsoverschot en -tekort in agrohandel met Vlaanderen, in euro, 2018

land	saldo	land	saldo
Duitsland	2 396 221 382	Nederland	-1 620 277 814
Verenigd Koninkrijk	2 203 951 435	Brazilië	-691 155 886
Frankrijk	1 906 370 744	Ivoorkust	-404 195 018
Luxemburg	645 042 249	Colombia	-367 712 205
Polen	488 725 502	Costa Rica	-309 332 480
Zweden	323 315 033	Nieuw-Zeeland	-298 967 097
China	266 583 448	India	-248 251 045
Japan	234 841 742	Ecuador	-234 988 738
Tsjechië	207 318 290	Oekraïne	-231 458 201
Noorwegen	205 319 620	Malawi	-177 414 965

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

////////////////////////////////////

Tabel 6: invoer van dierlijke producten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018

productgroep	2016	2017	2018
andere dierlijke producten	119 085 731	132 949 893	114 766 526
bijenhonig	64 892 815	67 608 606	58 739 360
eieren	140 943 964	169 092 339	172 188 272
fokdieren	43 318 868	39 771 106	61 462 818
gedroogd en gerookt vlees	119 972 898	110 726 135	115 375 715
niet-eetbare dierlijke producten	227 196 996	238 556 066	203 783 597
slacht- en gebruiksdieren	430 375 977	440 648 576	433 974 900
vers vlees	857 669 028	916 401 720	959 988 296
vleesbereidingen	461 118 284	448 606 460	458 034 624
zuivelproducten	2 063 767 944	2 492 652 950	2 511 844 364
totaal	4 528 342 505	5 057 013 852	5 090 158 474

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

Tabel 7: uitvoer van dierlijke producten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018

productgroep	2016	2017	2018
andere dierlijke producten	54 694 317	66 621 220	62 947 214
bijenhonig	62 914 114	66 591 696	64 615 327
eieren	180 394 323	196 360 635	212 031 648
fokdieren	70 714 657	69 992 212	94 777 181
gedroogd en gerookt vlees	64 555 485	74 432 449	75 226 954
niet-eetbare dierlijke producten	242 309 554	267 363 889	250 742 331
slacht- en gebruiksdieren	360 570 093	420 283 347	423 822 729
vers vlees	2 725 378 446	2 953 690 036	2 814 060 780
vleesbereidingen	565 279 134	576 977 923	580 924 147
zuivelproducten	2 287 627 857	2 746 031 757	2 784 620 514
totaal	6 614 437 979	7 438 345 163	7 363 768 825

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

3.3 TUINBOUWPRODUCTEN

De categorie tuinbouwproducten bestaat uit groenten, fruit, sierteeltproducten, aromatische planten en olijfolie.

De Vlaamse invoer van tuinbouwproducten bedraagt in 2018 6,2 miljard euro, de uitvoer 6,0 miljard euro, waardoor er sprake is van een handelstekort van 178 miljoen euro. Dat cijfer wordt uiteraard beïnvloed door het grote aandeel van bananen en andere exotische vruchten in onze internationale handel. De vorige twee jaar hadden we nog een klein handelsoverschot. De invoer is in twee jaar tijd met 3% gestegen, terwijl de uitvoer met 1% is gedaald.

////////////////////////////////////

Tabel 9: uitvoer van tuinbouwproducten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018

productgroep	2016	2017	2018
aromatische planten	31 421 953	26 646 946	18 676 569
noten	227 774 111	217 665 300	215 815 672
olijfolie en bijproducten	8 222 320	13 358 176	10 664 733
rubbers	21 635 120	29 893 078	17 242 774
sierteelt	463 799 187	458 245 464	458 037 177
vers fruit	1 801 806 772	1 970 346 363	1 804 440 117
verse groenten	648 714 509	670 524 306	669 222 687
verwerkt fruit	1 303 898 330	1 256 965 154	1 164 267 659
verwerkte groenten	1 554 513 144	1 629 136 765	1 626 094 232
totaal	6 061 785 446	6 272 781 552	5 984 461 618

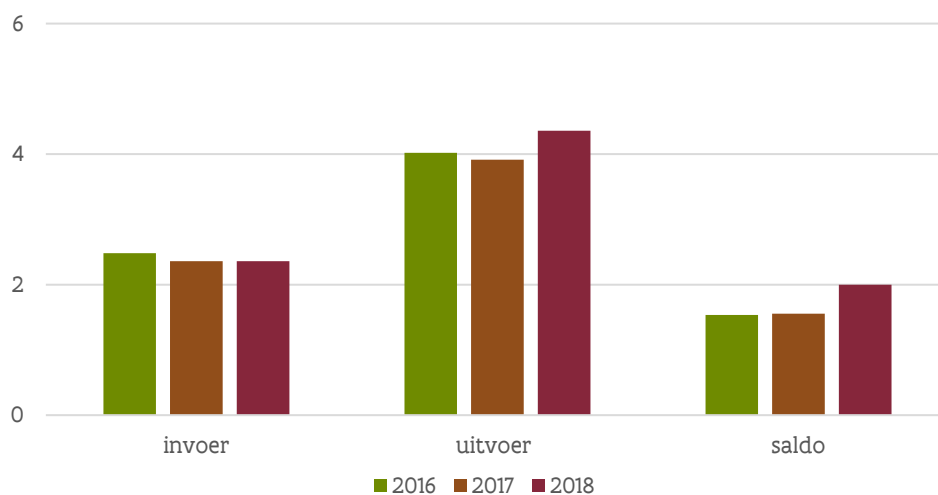
Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

3.4 AGRO-INDUSTRIËLE PRODUCTEN

De agro-industriële producten omvatten meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen en landbouwmachines en -werktuigen, stuk voor stuk belangrijke toeleveringssectoren voor de primaire sector.

De Vlaamse uitvoer van agro-industriële producten is het voorbije jaar gestegen. In twee jaar tijd klom de uitvoerwaarde met 8% naar 4,4 miljard euro. De invoer is in dezelfde periode met 5% gezakt naar 2,4 miljard euro. Het handelsoverschot groeide naar bijna twee miljard euro, 30% meer dan in 2016.

Figuur 9: invoer en uitvoer van agro-industriële producten, in miljard euro, Vlaanderen, 2016-2018

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

De handel in meststoffen noteert een stevige groei. De productcategorie is goed voor 38% van de invoer en uitvoer van agro-industriële producten. Tegenover 2016 is de invoer met 13% en de uitvoer zelfs met 19% gestegen. Bij landbouwmaterieel, de tweede belangrijkste categorie, is de invoer gezakt (-18%), terwijl de uitvoer floreert (+7%). Ook bestrijdingsmiddelen (-7%) worden minder ingevoerd; de uitvoer blijft zo goed als stabiel (-1%).

Tabel 10: invoer van agro-industriële producten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018

productgroep	2016	2017	2018
bestrijdingsmiddelen	680 557 213	710 390 879	634 007 972
landbouwmaterieel	1 007 066 111	744 200 647	830 192 930
meststoffen	794 688 501	845 280 492	895 412 956
totaal	2 482 311 824	2 299 872 018	2 359 613 858

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

Tabel 11: uitvoer van agro-industriële producten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018

productgroep	2016	2017	2018
bestrijdingsmiddelen	1 273 385 796	1 305 287 586	1 256 728 084
landbouwmaterieel	1 365 331 880	1 214 229 744	1 458 454 170
meststoffen	1 379 772 420	1 395 363 352	1 642 999 327
totaal	4 018 490 096	3 914 880 682	4 358 181 581

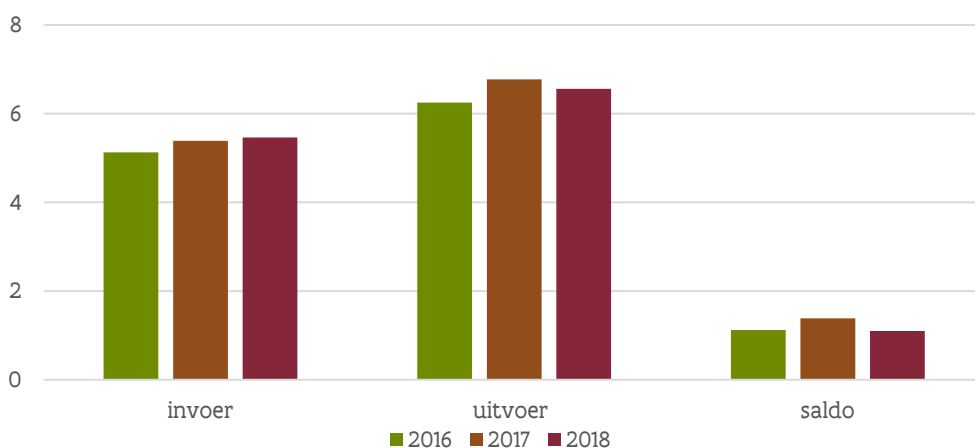
Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

3.5 OVERIGE PRODUCTEN (DRANKEN, VEEVOEDER, VIS, ENZ.)

De overige producten zijn een heel diverse categorie met vis en visserijproducten, alcoholische en niet-alcoholische dranken, veevoerders, bepaalde oliën en vetten en diverse grond- en hulpstoffen voor de voedingsindustrie (gist, azijn, gedenatureerde alcohol, enz.).

De Vlaamse uitvoer van overige producten is in twee jaar tijd met 5% gestegen tot 6,6 miljard euro. De invoer ging er nog meer op vooruit met 7% en bedraagt nu 5,5 miljard euro. Het handelssaldo is dus gekrompen, maar blijft nog ruimschoots positief (1,1 miljard euro).

Figuur 10: invoer en uitvoer van overige producten, in miljard euro, Vlaanderen, 2016-2018

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

Het belangrijkste handelsproduct binnen deze categorie zijn de dranken, met een aandeel van 40% in de uitvoer en 39% in de invoer. Bij de uitvoer gaat het vooral om bier, maar ook om water en limonade. Die niet-alcoholische dranken zijn de meest ingevoerde producten, net voor wijn. Veevoerders hebben een

////////////////////////////////////

4.4 FRUIT

De handel in fruit vertoont een handelstekort van -530 miljoen euro. Dat is voor 97% toe te schrijven aan vers fruit en voor 3% aan verwerkt fruit. Tegenover 2016 is het tekort bijna verdubbeld doordat de uitvoer met 4% is verminderd en de invoer met hetzelfde percentage verhoogd.

Vlaanderen is met de havens van Antwerpen en Zeebrugge een belangrijke draaischijf in de wereldhandel van fruit. Zo voeren we voor 1,6 miljard euro aan zuidvruchten (bananen, kiwi's, ananassen etc.) in, maar we voeren ook voor 1,2 miljard uit aan deze producten. Bij fruitsappen overstijgt de uitvoer (772 miljoen euro) de invoer (667 miljoen euro).

Bij vers fruit valt op dat peren ons belangrijkste exportproduct zijn. De uitvoer is goed voor 198 miljoen euro, het handelsoverschot bedraagt +172 miljoen euro. Ook aardbeien springen eruit, met een uitvoer van 148 miljoen euro en een saldo van +56 miljoen euro. Ons handelstekort is het grootst bij zuidvruchten en citrusvruchten, die we zelf niet of nauwelijks telen, maar ook bij appels is er de laatste twee jaar een stevig tekort ontstaan (-48 miljoen euro). Bij druiven, perziken, pruimen en kersen is de invoer ook duidelijk groter dan de uitvoer.

Gezien het belang van zuidvruchten in de handel is het aandeel van landen buiten de EU in de invoerwaarde groot. 66% van het verse fruit komt uit de rest van de wereld. Bij verwerkt fruit is dat 56%. De belangrijkste niet-Europese leveranciers van vers fruit zijn Colombia (339 miljoen euro), Costa Rica (279 miljoen euro), Nieuw-Zeeland (234 miljoen euro) en Ecuador (193 miljoen euro). Binnen de EU zijn Nederland (381 miljoen euro) en Spanje (209 miljoen euro) de topleveranciers. Verwerkt fruit komt vooral uit Brazilië (437 miljoen euro), Nederland (171 miljoen euro) en Duitsland (120 miljoen euro). De uitvoer van fruit blijft voor 96% in de EU. Voor vers fruit zijn de belangrijkste afzetmarkten Duitsland (424 miljoen euro), Frankrijk (357 miljoen euro) en Nederland (344 miljoen euro). Voor verwerkt fruit bestaat de top drie uit Frankrijk (328 miljoen euro), Verenigd Koninkrijk (247 miljoen euro) en Duitsland (175 miljoen euro).

4.5 SIERTEELT

Vlaanderen heeft bij sierteeltproducten een handelsoverschot van +82 miljoen euro. In vergelijking met 2016 en 2017 is dat een kwart minder. Terwijl de uitvoer vrij stabiel gebleven is, ging de invoer er in twee jaar tijd met 6% op vooruit. Onze drie belangrijkste exportproducten zijn kamerplanten (96 miljoen euro), producten van boomkwekerijen (90 miljoen euro) en perk- en balkonplanten (60 miljoen euro). Ze sluiten af met een handelsoverschot, en dat geldt ook voor knollen en bollen en azalea's en rododendrons. Daartegenover staat dat rozen en andere snijbloemen diep in het rood gaan met een invoerwaarde van 127 miljoen euro en een tekort van -95 miljoen euro. 2018 was een topjaar voor de invoer van snijbloemen.

94% van de export van sierteeltproducten gaat naar de EU. Frankrijk (206 miljoen euro) en Nederland (124 miljoen euro) zijn de grootste afnemers. Bij de import komt 81% uit de EU. Nederland steekt er met 257 miljoen euro met kop en schouders bovenuit. Ethiopië is met 34 miljoen euro de op een na belangrijkste leverancier.

4.6 VLEESVEE

De handel in vleesveeproducten levert een positief handelssaldo op van +491 miljoen euro. Dat is grotendeels te danken aan vers rund- en kalfsvlees, met voorsprong het belangrijkste exportproduct in deze categorie (630 miljoen euro). Vlaanderen voert ook veel bereidingen (83 miljoen euro), slacht- en gebruiksdieren (40 miljoen euro) en gedroogd en gerookt vlees (9 miljoen euro) uit. Bij de fokdieren is er in 2018 een tekort van -1 miljoen euro. In vergelijking met 2016 is zowel de invoer (+20%) als de uitvoer (+8%) van vleesveeproducten duidelijk gestegen, wat leidde tot een lichte verbetering van het saldo (+2%).

////////////////////////////////////

98% van het verse rund- en kalfsvlees dat we uitvoeren, blijft binnen de EU. De vier belangrijkste bestemmingen zijn Nederland (171 miljoen euro), Frankrijk (140 miljoen euro), Duitsland (119 miljoen euro) en Italië (81 miljoen euro). Van het ingevoerde rundvlees komt 86% uit de EU, vooral uit Nederland (50 miljoen euro), Frankrijk (41 miljoen euro) en Ierland (33 miljoen euro). De Verenigde Staten zijn de belangrijkste niet-Europese leverancier (15 miljoen euro).

4.7 ZUIVEL

Zowel de invoer als de uitvoer van zuivelproducten zit boven de 2 miljard euro. In vergelijking met 2016 is de handel met ruim 20% gestegen. Het handelsoverschot bedraagt in 2018 +273 miljoen euro. Dat is vooral te danken aan zuivelbereidingen, die met een uitvoer van 609 miljoen euro en een saldo van 437 miljoen euro topwaarden noteren. De balans helt ook positief over bij smelkkaas, melkdranken, melkpoeder, gecondenseerde melk en roompoeder. Een handelstekort is er daarentegen bij kaas, boter, melk en yoghurt. Kaas (756 miljoen euro) en boter (441 miljoen euro) zijn samen goed voor bijna de helft van de invoerwaarde.

De uitvoer van zuivelproducten gaat voor 83% naar de EU. De belangrijkste klant is Nederland met 688 miljoen euro, gevolgd door Frankrijk (454 miljoen euro), Duitsland (332 miljoen euro), het Verenigd Koninkrijk (274 miljoen euro) en Italië (205 miljoen euro). Buiten Europa is de interesse het grootst in Algerije, China en Indonesië, vooral dan voor melkpoeder. De geïmporteerde zuivel komt haast uitsluitend uit de EU. Nederland spant de kroon met 1,3 miljard euro. Daarna komen Frankrijk (448 miljoen euro), Duitsland (336 miljoen euro) en het Verenigd Koninkrijk (228 miljoen euro).

4.8 VARKENS

De handel in varkens is goed voor een handelsoverschot van +1 miljard euro. Het meest verhandelde product is vers varkensvlees, dat met een uitvoerwaarde van 1,1 miljard euro een zeer succesvol Vlaams exportproduct is. Het saldo is ook positief voor slacht- en gebruiksdieren (+40 miljoen euro), vleesbereidingen (+19 miljoen euro) en fokdieren (+7 miljoen euro). De enige uitzondering is gedroogd en gerookt vlees (-19 miljoen euro). De uitvoer in varkensproducten schommelt de laatste jaren. 2017 was het beste jaar.

Het verse varkensvlees dat we uitvoeren, gaat voor 95% naar andere EU-lidstaten. Meer dan 60% is bestemd voor twee markten: Duitsland (356 miljoen euro) en Polen (324 miljoen euro). De top tien bestaat voorts uit het Verenigd Koninkrijk, Nederland, Tsjechië, Italië, Frankrijk, Zuid-Korea, Slowakije en Litouwen. Bij de import laat Nederland (53 miljoen euro) de concurrentie uit Spanje (17 miljoen euro), Duitsland (15 miljoen euro) en Frankrijk (15 miljoen euro) vlotjes achter zich.

4.9 PLUIMVEE

Bij de pluimveeproducten laat Vlaanderen een handelsoverschot optekenen van +537 miljoen euro. Dat is voornamelijk te danken aan vers vlees, veruit het belangrijkste product in de categorie qua uitvoerwaarde (684 miljoen euro) en handelssaldo (+457 miljoen euro). Een positief saldo is er ook bij vleesbereidingen (+85 miljoen euro), eieren (+40 miljoen euro) en fokdieren (+19 miljoen euro). Het beeld ziet er anders uit bij slacht- en gebruiksdieren (-63 miljoen euro). De export van pluimveeproducten is in twee jaar tijd met 17% gegroeid, terwijl de import maar met 6% is gestegen. Het overschot is daardoor met een derde gegroeid.

De uitvoer van kippenvlees gaat voor 86% naar andere EU-lidstaten. Net geen twee derde vertrekt naar Frankrijk (275 miljoen euro) en Nederland (163 miljoen euro). Opvallend is ook de uitvoer naar Afrika, met

////////////////////////////////////

name Ghana (44 miljoen euro) en Congo (15 miljoen euro). Nederland is de belangrijkste leverancier (140 miljoen euro). Op ruime afstand volgen Polen (34 miljoen euro) en Frankrijk (21 miljoen euro).

35% van de export van kippeneieren gaat naar niet-EU-lidstaten. De grootste afzetmarkt is Nederland (58 miljoen euro). Daarna volgen de andere buurlanden Duitsland (32 miljoen euro) en Frankrijk (22 miljoen euro). Verrassend: Irak (33 miljoen euro) en Libië (16 miljoen euro) staan ook in de top vijf. Meer dan twee derde van de ingevoerde eieren komt uit Nederland (116 miljoen euro). Frankrijk (26 miljoen euro) en Duitsland (15 miljoen euro) zijn de eerste achtervolgers.

4.10 VIS EN ZEEVRUCHTEN

Vlaanderen is een netto-importeur van visserijproducten. De invoerwaarde in 2018 bedraagt 1,6 miljard euro, de uitvoer bijna 900 miljoen euro. We voeren meer vis (807 miljoen euro) dan schaal- en weekdieren (683 miljoen euro) in. Bij de uitvoer is het net omgekeerd, want schaal- en weekdieren (426 miljoen euro) komen voor vis (395 miljoen euro). Vismeel, visvetten en andere visserijproducten vervolledigen als restcategorie het plaatje.

41% van de invoer van visserijproducten komt van buiten de EU. Het aandeel van de niet-EU-invoer ligt vooral hoog bij de schaal- en weekdieren (54%) en overige zeeproducten (71%). Onze belangrijkste leverancier van vis is Nederland (191 miljoen euro), gevolgd door Duitsland (83 miljoen euro), Zweden (66 miljoen euro) en Frankrijk (63 miljoen euro). Ook China (51 miljoen euro) en Vietnam (31 miljoen euro) scoren goed. Bij schaal- en weekdieren voert Nederland (231 miljoen euro) eveneens de dans aan. De eerste achtervolgers komen uit het Verre Oosten: India (85 miljoen euro), Vietnam (81 miljoen euro) en Bangladesh (59 miljoen euro).

Onze uitvoer van visserijproducten is haast uitsluitend gericht op lidstaten van de EU (96%). Enkel voor de overige zeeproducten is dat aandeel aanzienlijk minder (69%). Onze twee grote afzetmarkten voor vis zijn Nederland (169 miljoen euro) en Frankrijk (97 miljoen euro). Bij de schaal- en weekdieren is de volgorde anders. Frankrijk (166 miljoen euro) staat aan de leiding en Nederland (80 miljoen euro) is tweede. Duitsland staat zowel bij vis als zeevruchten op de derde plaats.

5 FOCUS OP VERENIGD KONINKRIJK

Het Verenigd Koninkrijk heeft, na het brexit-referendum van 23 juni 2016, in maart 2017 formeel beslist om uit de Europese Unie te stappen. De bedoeling was dat de uittreding op 29 maart 2019 zou plaatsvinden, maar dat is inmiddels uitgesteld tot 31 oktober 2019.

Als er alsnog een geratificeerd terugtrekkingsakkoord komt, kan het Verenigd Koninkrijk na 31 oktober lid blijven van de douane-unie en de interne markt tot 31 december 2020. Het volledige EU-recht blijft van kracht tijdens deze zogenaamde transitieperiode, terwijl onderhandelaars een akkoord kunnen vinden over de toekomstige handelsrelaties. Een belangrijk obstakel voor de onderhandelingen blijft de grens tussen Noord-Ierland (Verenigd Koninkrijk) en Ierland (EU).

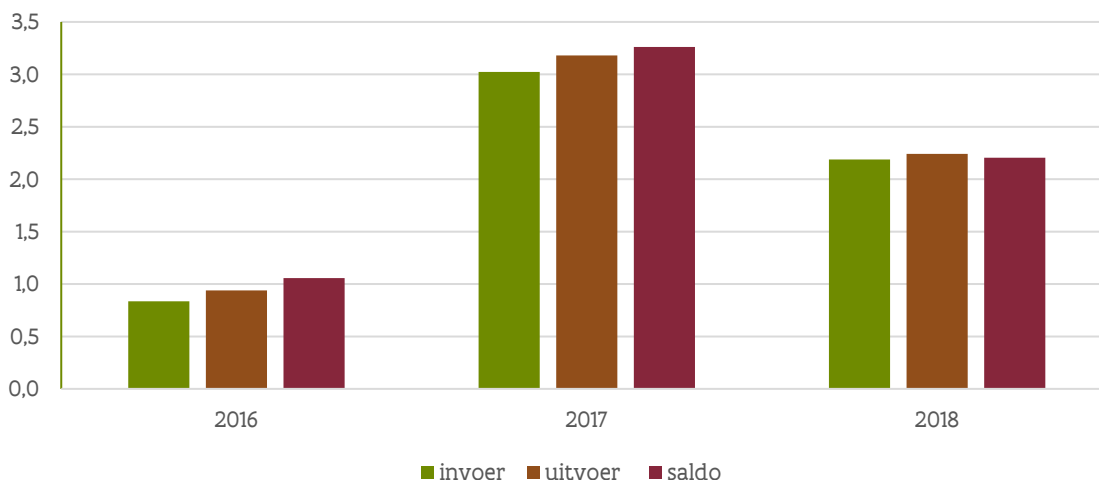
Een harde brexit (no-deal) op 31 oktober is onder de nieuwe Britse premier Boris Johnson een realistisch scenario. Als er geen handelsakkoord wordt overeengekomen, valt alle handel tussen het Verenigd Koninkrijk en de EU onder de regels van de Wereldhandelsorganisatie (WTO). Dat betekent dat er importtarieven van toepassing zullen zijn en grenscontroles zullen worden opgelegd, wat de handel duurder maakt. De Most Favoured Nation-tarieven van WTO liggen voor landbouwproducten vrij hoog op een gemiddelde van 14,5%. Momenteel zijn er op het interne verkeer binnen de Europese Unie geen rechten van toepassing. De gemiddelde tarieven zijn vooral hoog voor zuivelproducten, suiker en suikerwerk, dranken en tabak en dierlijke producten. Het Verenigd Koninkrijk heeft van alle EU-lidstaten het grootste handelstekort bij agrarische producten (zie hoofdstuk 6).

Handelsbelemmeringen kunnen verder ook bestaan uit verschillen in wetgeving tussen beide handelspartners. Als het Verenigd Koninkrijk via een aanpassing van zijn nationale wetgeving zou afwijken van de EU-regels, kan dat op producttechnisch vlak gevolgen hebben voor de vereisten voor voedselveiligheid en traceerbaarheid, de specifieke eisen betreffende gewasbescherming en de fytosanitaire vereisten en dus bijkomende barrières opwerpen. Grenscontroles kunnen de handel bovendien vertragen en administratief zwaarder maken, wat vooral een impact kan hebben op de handel in bederfbare producten.

Het Verenigd Koninkrijk is voor Vlaanderen een belangrijke partner in de handel van agrarische producten. Vlaanderen voert er voor 3,3 miljard euro uit en voor 1,1 miljard euro in. Als afzetmarkt staat het Verenigd Koninkrijk op de vierde plaats, als leverancier op de vijfde plaats. Het agrohandelsoverschot bedraagt +2,2 miljard euro. Enkel in de handel met Duitsland is het saldo positiever. In vergelijking met 2016 is de uitvoer met 8% gestegen. De invoer noteert een groei van 27%.. Vlaanderen importeert uit het Verenigd Koninkrijk onder meer alcohol (73 miljoen euro), bestrijdingsmiddelen (68 miljoen euro), oliën (62 miljoen euro), cacao-producten (61 miljoen euro), vis en schaal- en weekdieren (44 miljoen euro), suikerwerk zonder cacao (39 miljoen euro) en gepofte granen (35 miljoen euro).

////////////////////////////////////

Figuur 11: evolutie van de agrarische handel met het Verenigd Koninkrijk, in miljard euro, Vlaanderen, 2016-2018

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

Het Verenigd Koninkrijk is veruit de voornaamste afzetmarkt voor water en limonade. Meer dan een derde van de Vlaamse export gaat naar de andere kant van het Kanaal. In waarde vertegenwoordigt de export bijna 300 miljoen euro. Ook bij fruitsappen, landbouwmaterieel en aardappelbereidingen ligt het aandeel dat naar het Verenigd Koninkrijk gaat boven de 15%. Zuivelproducten (o.a. zuivelbereidingen, kaas, smeltkaas en melkdranken) en cacao-producten scoren erg hoog qua exportwaarde. Water en limonade, landbouwmaterieel, aardappelbereidingen, fruitsappen, cacao-producten, banketbakkerswerk en diepvriesgroenten zijn samen goed voor een handelsoverschot van 1,4 miljard euro. Een aantal verse land- en tuinbouwproducten noteren een stevige export naar het Verenigd Koninkrijk: varkensvlees (66 miljoen euro), kippenvlees (40 miljoen euro), peren (34 miljoen euro), aardbeien (29 miljoen euro) en tomaten (16 miljoen euro).

Tabel 14: kerncijfers van twaalf belangrijkste agrarische exportproducten naar het VK, in euro en %, Vlaanderen, 2018

product	uitvoerwaarde	saldo	aandeel in totale agrarische uitvoer naar VK	aandeel VK in totale Vlaamse uitvoer product
water en limonade	291.080.116	255.016.127	8,9%	37,1%
zuivelproducten	274.290.466	46.440.166	8,4%	9,9%
cacao-producten	246.536.243	184.764.473	7,6%	9,7%
landbouwmaterieel	243.201.437	221.197.185	7,5%	16,7%
fruitsappen	215.492.428	210.881.287	6,6%	27,9%
aardappelbereidingen	219.273.977	215.014.836	6,7%	15,9%
banketbakkerswerk	210.343.825	181.771.263	6,5%	12,9%
diepvriesgroenten	150.614.301	142.976.977	4,6%	12,8%
vers vlees	128.539.585	81.259.800	3,9%	4,6%
meststoffen	100.570.302	92.053.805	3,1%	6,1%
vers fruit	93.191.089	89.198.460	2,9%	5,2%
bestrijdingsmiddelen	91.738.756	23.327.021	2,8%	7,3%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB

6 AANDEEL VAN VLAANDEREN IN BELGIË EN EU

De agrohandel is een belangrijke pijler van de totale Vlaamse handel. Het aandeel van de agrarische producten in de Vlaamse in- en uitvoer bedraagt volgens het nationale concept van de Nationale Bank van België respectievelijk 10,5% en 13,2%. Op het vlak van export moet de agrohandel enkel de chemische industrie (23%) voor zich dulden. Daarna komen transportmiddelen (12%) en machinebouw (11%). Bij de invoer staat de agrohandel op de vijfde plaats, na de chemische industrie (21%), minerale producten (18%), transportmiddelen (13%) en machinebouw (12%).

Het Vlaamse aandeel in de totale Belgische in- en uitvoer van agrarische producten bedraagt respectievelijk 84,3% en 85,1%. Ten opzichte van de vorige jaren is het aandeel van de import en export voor Vlaanderen nagenoeg hetzelfde gebleven.

Vlaanderen is ook een vooraanstaande speler in de Europese agrohandel. Het aandeel van Vlaanderen in de Europese in- en uitvoer van agrarische producten bedraagt respectievelijk 5,8% en 6,8%. Bij de uitvoer vallen vooral de productgroepen overige gewassen (met o.a. tabak, cacao, vlas en koffie), aardappelen en meststoffen op, met een aandeel van respectievelijk 26,4%, 18,4% en 18,4% in de Europese export.

Tabel 15: aandeel Vlaanderen in de Belgische en Europese handel van agrarische producten (hoofdgroepen), in euro en procent, Vlaanderen, 2018

productgroep	invoer	uitvoer	invoer: % België	uitvoer: % België	invoer: % EU	uitvoer: % EU
akkerbouw	12 959 179 033	14 160 387 600	89%	85%	7,4%	9,0%
aardappelen	533 388 224	1 522 177 400	79%	70%	8,3%	18,4%
afgeleide producten	2 385 387 629	3 471 273 512	85%	87%	5,5%	7,2%
bijproducten van granen	97 194 735	102 039 711	94%	86%	6,4%	6,9%
bijproducten van suikerraffinaderij	112 814 174	31 568 299	87%	80%	13,4%	7,2%
droge peulvruchten	79 889 381	57 646 093	80%	87%	5,7%	8,7%
graanproducten	2 004 268 859	3 888 604 517	84%	86%	6,5%	10,0%
granen in korrel	1 393 269 814	416 560 248	87%	88%	7,6%	2,5%
oliehoudende bijproducten	434 114 532	375 023 116	95%	96%	4,0%	8,6%
oliehoudende producten	1 294 443 716	770 429 224	92%	94%	7,4%	6,7%
oliehoudende zaden	1 436 771 458	457 030 943	99%	93%	10,0%	7,8%
overige gewassen	2 305 622 575	1 890 186 355	96%	86%	12,5%	26,4%
suikerhoudende gewassen	54 528 704	131 562 262	96%	100%	13,1%	20,8%
suikerhoudende producten	584 000 900	1 001 900 869	85%	86%	7,3%	10,6%
zaaigoed	243 484 332	44 385 054	93%	78%	7,6%	1,2%
dierlijke producten	5 090 158 474	7 363 768 825	73%	80%	4,6%	5,4%
andere dierlijke producten	114 766 526	62 947 214	93%	79%	13,3%	6,2%
bijenhonig	58 739 360	64 615 327	95%	98%	6,2%	10,3%
eieren	172 188 272	212 031 648	90%	98%	7,2%	7,4%
fokdieren	61 462 818	94 777 181	97%	94%	3,1%	3,2%
gedroogd en gerookt vlees	115 375 715	75 226 954	71%	67%	4,1%	2,4%
niet-eetbare dierlijke producten	203 783 597	250 742 331	88%	87%	2,4%	2,9%
slacht- en gebruiksdieren	433 974 900	423 822 729	92%	86%	6,8%	5,1%
vers vlees	959 988 296	2 814 060 780	71%	89%	2,7%	6,5%

////////////////////////////////////

productgroep	invoer	uitvoer	invoer: % België	uitvoer: % België	invoer: % EU	uitvoer: % EU
vliesbereidingen	458 034 624	580 924 147	73%	81%	4,6%	5,6%
zuivelproducten	2 511 844 364	2 784 620 514	68%	70%	6,2%	5,1%
tuinbouw	6 162 128 860	5 984 461 618	88%	90%	5,5%	6,3%
aromatische planten	50 912 906	18 676 569	76%	70%	2,5%	1,6%
noten	379 182 517	215 815 672	91%	98%	4,5%	6,2%
olijfolie en bijproducten	61 747 557	10 664 733	83%	64%	1,5%	0,2%
rubbers	169 911 106	17 242 774	100%	10%	7,3%	3,0%
sierteelt	375 963 194	458 037 177	80%	76%	3,0%	2,9%
vers fruit	2 318 081 172	1 804 440 117	90%	97%	6,7%	7,8%
verse groenten	666 253 313	669 222 687	86%	95%	4,0%	4,3%
verwerkt fruit	1 180 539 053	1 164 267 659	90%	88%	6,9%	8,7%
verwerkte groenten	959 538 043	1 626 094 232	87%	94%	7,1%	11,1%
agro-industriële producten	2 359 613 858	4 358 181 581	86%	88%	6,8%	10,7%
bestrijdingsmiddelen	634 007 972	1 256 728 084	86%	81%	6,1%	9,2%
landbouwmaterieel	830 192 930	1 458 454 170	91%	96%	6,5%	8,0%
meststoffen	895 412 956	1 642 999 327	82%	87%	8,0%	18,4%
andere producten	5 463 456 649	6 562 335 379	81%	85%	4,5%	4,8%
andere oliën en vetten	303 408 548	897 407 218	85%	89%	4,1%	11,8%
andere zeeproducten	70 335 592	62 992 801	97%	96%	3,8%	4,3%
dranken	2 105 230 774	2 598 608 047	78%	78%	5,6%	4,1%
producten niet elders vernoemd	564 629 825	797 580 333	80%	83%	4,3%	4,8%
schaal- en weekdieren	683 617 767	426 232 113	92%	97%	5,3%	6,6%
veevoeders	929 147 766	1 384 112 290	89%	96%	7,4%	8,8%
vis	807 086 377	395 402 578	73%	82%	2,2%	1,7%
eindtotaal	32 034 536 874	38 429 135 003	84%	85%	5,8%	6,8%

Bron: Departement Landbouw en Visserij op basis van NBB en Comext (Eurostat)

Nederland voert met 96 miljard euro het meeste agrarische producten uit. Duitsland (81 miljard euro) en Frankrijk (66 miljard euro) vervolledigen het podium. België (45 miljard euro) staat op de vijfde plaats, na Spanje (51 miljard euro), maar nipt voor Italië (45 miljard euro). Vlaanderen (38 miljard euro) zou als aparte lidstaat op de zesde plaats komen. In de top tien staan ook nog Polen (31 miljard euro), het Verenigd Koninkrijk (29 miljard euro), Denemarken (20 miljard euro) en Ierland (13 miljard euro).

Qua invoer staat Duitsland op nummer één met 90 miljard euro. Daarna volgen Nederland (65 miljard euro), Frankrijk (61 miljard euro), het Verenigd Koninkrijk (57 miljard euro), Italië (47 miljard euro) en Spanje (39 miljard euro). Op de zevende plaats prijkt België (38 miljard euro). Dat is dezelfde positie die Vlaanderen (32 miljard euro) inneemt. De top tien gaat verder met Polen (22 miljard euro), Zweden (16 miljard euro) en Denemarken (15 miljard euro).

Van de achtentwintig EU-lidstaten zijn er tien met een agrohandoeloverschot. Nederland voert de lijst soeverein aan met een overschot van 31 miljard euro. De eerste achtervolgers zijn Spanje (12 miljard euro) en Polen (9 miljard euro). België of Vlaanderen is vierde met respectievelijk 7 en 6 miljard euro. Ook bij Denemarken, Frankrijk, Ierland, Hongarije, Litouwen en Bulgarije helt de balans positief over. Het grootste agrohandoelstekort heeft het Verenigd Koninkrijk (-28 miljard euro). Ook Duitsland (-9 miljard euro), Zweden (-7 miljard euro), Portugal (-4 miljard euro) en Finland (-3 miljard euro) gaan diep in het rood.

////////////////////////////////////

FIGUREN

Figuur 1: agrarische invoer, uitvoer en handelssaldo, in miljard euro, Vlaanderen, 2016-2018.....	7
Figuur 2: agrarische invoer, uitvoer en handelssaldo opgesplitst per productgroep, in miljard euro, Vlaanderen, 2018	8
Figuur 3: in- en uitvoerwaarde van de vijf producthoofdcategorieën, in miljard euro, Vlaanderen, 2018	9
Figuur 4: belangrijkste afzetmarkten voor agrarische producten, in %, Vlaanderen, 2018	10
Figuur 5: belangrijkste leveranciers van agrarische producten, in %, Vlaanderen, 2018	11
Figuur 6: invoer en uitvoer van akkerbouwproducten, in miljard euro, Vlaanderen, 2016-2018.....	12
Figuur 7: invoer en uitvoer van dierlijke producten, in miljard euro, Vlaanderen, 2016-2018.....	14
Figuur 8: invoer en uitvoer van tuinbouwproducten, in miljard euro, Vlaanderen, 2016-2018.....	16
Figuur 9: invoer en uitvoer van agro-industriële producten, in miljard euro, Vlaanderen, 2016-2018	17
Figuur 10: invoer en uitvoer van overige producten, in miljard euro, Vlaanderen, 2016-2018.....	18
Figuur 11: evolutie van de agrarische handel met het Verenigd Koninkrijk, in miljard euro, Vlaanderen, 2016-2018.....	25

TABELLEN

Tabel 1: uitvoerwaarde en handelssaldo van twaalf belangrijkste agrarische exportproducten, in euro, Vlaanderen, 2018.....	8
Tabel 2: invoerwaarde en handelssaldo van de twaalf belangrijkste agrarische importproducten, in euro, Vlaanderen, 2018.....	9
Tabel 3: top tien van landen met grootste handelsoverschot en -tekort in agrohandel met Vlaanderen, in euro, 2018.....	11
Tabel 3: invoer van akkerbouwproducten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018	13
Tabel 4: uitvoer van akkerbouwproducten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018.....	13
Tabel 5: invoer van dierlijke producten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018.....	15
Tabel 6: uitvoer van dierlijke producten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018.....	15
Tabel 7: invoer van tuinbouwproducten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018	16
Tabel 8: uitvoer van tuinbouwproducten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018.....	17
Tabel 9: invoer van agro-industriële producten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018	18
Tabel 10: uitvoer van agro-industriële producten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018	18
Tabel 11: invoer van overige producten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018.....	19
Tabel 12: uitvoer van overige producten (hoofdgroepen), in euro, Vlaanderen, 2016-2018	19
Tabel 13: kerncijfers van twaalf belangrijkste agrarische exportproducten naar het VK, in euro en %, Vlaanderen, 2018.....	25
Tabel 14: aandeel Vlaanderen in de Belgische en Europese handel van agrarische producten (hoofdgroepen), in euro en procent, Vlaanderen, 2018.....	26

////////////////////////////////////